

KİMSESİZLER SİĞINAĞI: AMASYA YETİM KIZLAR YURDU

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ - Uzman Resul DEĞİRMENCİ
Doç. Dr. İlker KÖSTERELİOĞLU - Prof. Dr. Metin ORBAY

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ- Uzman Resul DEĞİRMENCI
Doç. Dr. İlker KÖSTERELİOĞLU - Prof. Dr. Metin ORBAY

Kimsesizler Sığınağı
AMASYA YETİM KIZLAR YURDU (1916-1917)

ISBN 978-625-7676-50-2
DOI 10.14527/ 9786257676502

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Mart 2021, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Öğr. Gör. Aysel Güney Türkeç

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Tarih çoğu zaman kronolojik bir biçimde geçmiş olayları anlatan bilim dalı olarak algılanır. Oysa Tarih; yer ve zaman aralığının belirlendiği dönemler için bilgi, belge ve bulgular ışığında olayların sunumu, yorumlanması, önceki ve sonraki olaylarla bağlantısını araştıran, olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkisini kurarak toplumlar üzerindeki etkisini ortaya çıkarma çabası içerisinde olan akademik bir disiplindir. Özellikle ülkemizdeki tarih yazımında savaşlar ağırlıklı bir role sahiptir. Çünkü savaşların siyasi ve iktisadi sonuçlarının yanında toplumların yapısını derinden etkileyen sosyal sonuçları vardır.

Osmanlı Devleti'nin Karlofça Anlaşması (1699) ile başlayan Gerileme Dönemi ve özellikle son dönemlerinde meydana gelen Osmanlı-Rus Savaşı (1877-1878), Trablusgarp Savaşı (1911-1912), Balkan Savaşları (1912-1913) ve Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) toprak kayıplarının ötesinde ekonomik ve sosyal anlamda ülke insanında dayanacak güç bırakmamıştır. Savaşların geride bıraktığı en önemli miras şüphesiz yetim ve öksüz çocuklar olmuştur. İşte bu çalışmaya konu olan “*yetimler yurdu, yetimhâne*” anlamına gelen darüleytamlar da yaşanan bu siyasi olayların toplum üzerine etkisinin bir sonucudur. Önceleri sadece şehit çocuklarını barındırmak, eğitmek ve meslek sahibi yapmak üzere oluşturulan darüleytamlar, devam eden süreçte diğer yetimlerin sayının da fazla olması sebebiyle (gayrimüslim yetimlerde dahil olmak üzere) çalışma alanlarını genişletmişlerdir. İstanbul başta olmak üzere ülkenin farklı bölgelerinde hızla darüleytamlar açılmaya başlamıştır. Bu darüleytamlardan bir tanesi de Amasya'da açılmıştır.

Bu çalışma, Amasya İl Milli Eğitim Müdürlüğü arşivine kayıtlı “*Amasya Yetim Kızlar Yurdu Künye Defteri (1916-1917)*” ve o döneme ait resmi yazışmaları çözümlemeyi amaçlamaktadır. Döneme ait resmi yazışmalar ve künye defteri, toplumun içinde bulunduğu durum ve öğrenciler hakkında ayrıntılı bilgiler içermektedir.

Çalışmaya farklı bir zenginlik katan hususlardan bir tanesi, Atatürk'ün eşi Latife Hanımla birlikte Amasya ziyareti kapsamında 25 Eylül 1924 tarihinde tanıştığı, zekâsı ve sempatikliğinden etkilenerek “*ilk manevi kızı*” olarak ailesine kattığı Zehra'nın Amasya Darüleytamındaki Künye Defteri bilgilerine ulaşılmış olmasıdır. Diğer önemli belge ise, 19 Ekim 1919'da Atatürk'ün Sivas'tan Amasya'ya gelişinde karşılayanlar arasında yer alan darüleytam öğrencisi olan ve orada bulunanlar adına coşkulu bir konuşma ile herkesi heyecanlandıran Yusuf Efendi'nin künye defteri bilgilerine ulaşılmış olmasıdır.

Amasya Yetim Kızlar Yurdu Künye Defterinin bizlere ulaşmasına vesile olan Amasya İl Milli Eğitim Müdür Yardımcımız Sayın Ali BAHÇIVAN ve Atatürk'ün ilk manevi kızı Zehra'nın ailesi hakkında bilgilerine başvurduğumuz eğitimci-yazar Sayın Ahmet YİĞİTTOP'a teşekkür ederiz. Amasya tarihi üzerine pek çok esere imza atan ve bu araştırmanın ortaya çıkması sürecinde o döneme ait bilgi, belge ve fotoğraf arşivini bizlerle paylaşan araştırmacı-yazar Sayın Hüseyin MENÇ'e ayrıca teşekkürü bir borç biliyoruz.

03.03.2021-Amasya

Prof. Dr. Metin ORBAY

YAZARLAR HAKKINDA

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ

Lise öğrenimini Kahramanmaraş Anadolu Öğretmen Lisesinde gören Kılınç, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinden 2003 yılında mezun oldu. Lisansüstü eğitimini Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında 2007 de tamamlayan yazar Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalında doktora eğitimi ile 2013'te "bilim doktoru" unvanını almıştır. Lisansüstü eğitimini esnasında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Okul Müdür Vekilliği görevlerinde bulunan Kılınç 2014 yılından itibaren Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde, Dr. Öğr. Üyesi olarak görevini sürdürmektedir. Yazarın, *Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitim Tarihi (1886-1986)*, *Köy Enstitülerinde Mesleki Teknik Eğitim (1940-1954)*, *Türk Eğitim Tarihi (Editör)*, *Türkiye’de Çocuk Üniversiteleri (Editör)*, *Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitimde Öncü Bir Kurum Ankara Zübeyde Hanım Anadolu Kız Meslek Teknik ve Meslek Lisesi (1928–2000)*, *Harf İnkılabının İlk Yılında Bir Teftiş Raporu*,... isimli kitaplar, uzmanlık alanlarıyla ilgili yazmış olduğu eserlerinden bazılarıdır. Çalışma alanları; Cumhuriyet Tarihi ve Eğitim Tarihidir.

ORCID No: 0000-0001-8436-2874

Uzman Resul DEĞİRMENCI

1964 yılında Amasya Sarımeşe (Efte) köyünde doğdu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Amasya ve Turhal’da, liseyi ise Turhal, Zile ve Suluova’da tamamladı. Üniversiteyi Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği bölümünde tamamladı.1988’de Kırıkkale Keskin Lisesinde başladığı öğretmenlik mesleğinde sırasıyla Zile Lisesi ve Zile Ticaret Meslek Lisesinde çalıştı. 1997- 2004 yılları arasında Amasya Lisesinde görev yaptı. Bu süre içinde Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde “*Mondros’tan Gümrü’ye Türk Basımında Ermeni Meselesi*” konulu tezi ile yüksek lisansını tamamladı. 2004 yılında yapılan sınavda başarılı olarak Amasya Macit Zeren Fen Lisesine atandı. Halen aynı okulda göreve devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babası olan Resul Değirmenci, muhtelif gazete ve dergilerde yazılar yazdı. Amasya Valiliği ve Kültür Turizm İl Müdürlüğünce hazırlanan Saraydüzü Kışlası Millî Mücadele Müzesinin kurulmasında ve idaresinde görev aldı. Amasya kültür ve şehir tarihi kapsamında gerçekleştirilen yurt içi ve yurt dışında birçok konferans, seminer ve panelde görev almıştır.

ORCID No: 0000-0002-3883-6298

Doç. Dr. İlker KÖSTERELİOĞLU

1977 yılında Trabzon'un Akçaabat ilçesinde doğdu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Amasya Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünden 1999 yılında mezun oldu. Millî Eğitim Bakanlığımıza bağlı çeşitli kurumlarda öğretmen ve yönetici olarak yaklaşık on üç yıl hizmet verdiği süre içerisinde Bolu Abant Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı'nda 2007 yılında yüksek lisans ve 2012 yılında doktora eğitimlerini tamamladı ve "bilim doktoru" unvanını aldı. Aynı yıl Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretimi Bölümüne öğretim üyesi olarak atandı. 07.01.2019-31.09.2020 tarihleri arasında Amasya İl Millî Eğitim Müdürü olarak görev yaptı. 07.12.2020 tarihinden itibaren Kuzey Makedonya Üsküp Büyükelçiliği Eğitim Müşaviri olarak görev yapmaktadır. Kösterelioğlu, evli ve iki çocuk babasıdır.

ORCID No: 0000-0003-1785-7003

Prof. Dr. Metin ORBAY

Kırşehir'de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kırşehir'de tamamladı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Fizik Öğretmenliği Bölümünden bölüm birincisi olarak mezun oldu (1994), Serbest Elektronik Lazerler üzerine yüksek lisansını tamamlayarak "Bilim Uzmanı" (1996), Atom ve Molekül Fiziği alanında doktorasını tamamlayarak "Bilim Doktoru" (2000) unvanını aldı. Fen Bilimleri-Matematik alanında ise Doçent oldu (2004). 2009 yılında ise Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümüne Prof.Dr. olarak atandı. 2011-2019 yılları arasında iki dönem olarak Amasya Üniversitesi Rektörlüğü görevini yürüttü.

AB, TUBITAK ve Üniversite Araştırma Fonlarınınca (BAP) desteklenen pek çok projede, koordinatör, uzman/araştırmacı gibi görevlerde bulundu. İsveç, Azerbaycan, Litvanya, Yunanistan, gibi pek çok ülkede düzenlenen konferanslarda konuşmacı olarak katılan ve araştırma yapmak üzere bulunan Prof. Dr. Metin Orbay'ın uluslararası SCI, SCI-Expanded kapsamında indekslerde taranan 30'un üzerinde araştırma makalesi yayımlanmıştır. Çoğu uluslararası olmak üzere alanında yayımlanmış 8 kitap/kitap bölüm yazarlığı mevcut olup, Prof. Dr. Metin Orbay İngilizce bilmektedir. Türk Eğitim Tarihi özel ilgi alanı olup bu alana özgü yayınlanmış araştırmaları vardır.

ORCID No: 0000-0001-5405-2883

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Yazarlar Hakkında.....	v
TÜRK EĞİTİM TARİHİNDE DARÜLEYTAMLAR.....	1
AMASYA YETİM KIZLAR YURDU	9
Atatürk'ün İlk Manevi Kızı Zehra	23
Amasya Yetim Kızlar Yurdu ve Amasya Kız İlk-Orta Öğretim Okulları ile İlgili Resmi Yazışmalar	27
Amasya Yetim Kızlar Yurdu Künye Defteri (1916-1917)	41
KAYNAKÇA	123
EKLER.....	127
TIPKIBASIM.....	129

1. BÖLÜM

TÜRK EĞİTİM TARİHİNDE DARÜLEYTAMLAR

Darüleytamlar; şehit çocukları, fakir ve muhtaç çocukları eğitimden geçirip bu çocukların toplumda iş sahibi bireyler haline getirmek amacıyla açılan eğitim kurumlarıdır. Darüleytam ismi -resmiyette 1914 yılı olsa da- ifade edilen misyon temelinde açılan eğitim kurumlarının genel adıdır. Bu bağlamda; Islahhaneler (1863), Darüşşafaka (1863), Darülaceze (1895), Darülhayr-i Âli (1903), Darüleytam-ı Osmani (1911) gibi kurumlar açılmıştır.¹ Devlet, dönemin koşullarının oluşturmuş olduğu darüleytamlara her geçen gün daha da önem vermek durumunda kalmıştır. Bu amaçla her vilayette bir darüleytam kurulması hususunda sadaret makamı görüş almak üzere bakanlıklara bir emirname göndermiştir. 31 Aralık 1913 tarihli emirnamenin ekler kısmında bir de tamim metni gönderilmiştir. Maarif Nezareti ilgili görüş yazısına olumlu cevap vermiştir.²

Bu süreçte Osmanlı Devleti hiçbir ayırım yapmadan yetimi gözeterek yetimin toplum içindeki statüsünü her alanda iyileştirme gayretinde olmuştur. Bunun nedeni İslam dininin yetime verdiği önem ile Türk kültüründe yetim ve yetimin özel bir yeri olmasındandır. Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükseliş döneminde toplumun yardımlaşma geleneğinin temelinde ağırlıklı olarak vakıf ve cemiyetler tarafından korunan yetimler; devletin dağılma ve çöküş dönemlerinde ise ekonomik ve sosyal alanda yaşanan olumsuzluklar nedeniyle devlet yönetimi ve sivil toplum kuruluşları tarafından koruma altına alınmıştır. Ancak dönemin koşulları, devlet ve sivil toplum kuruluşlarının darüleytamlara verdikleri destek sınırlayıcı bir etki yaratmıştır. Bu noktada farklı çözüm arayışları olmuştur. Bu çözüm noktalarından biri de bazı darüleytamların lağvedilmesi olmuştur. Bir taraftan da bu dönemde hiçbir din, dil, etnik yapı farkı gözetilmeden³ darüleytamların kurulmasına müsaade edilmiştir. Hatta gayrimüslim ve azınlık darüleytamlarının faaliyetleri için bazı vakıf⁴ ve mülk arazileri bu kurumları kiralama⁵ karşılığında hizmete sunulmuştur.⁶ Ayrıca bu darüleytamların vergiden de muaf oldukları dönemler

1 Kılınc, Mustafa, (2019) Darüleytamlarda Yürütülen Mesleki Teknik Eğitim Uygulamaları, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi Sayı: 64, s.211-214

2 As, İzzettin (2020) Bir Sosyal Hizmet Kurumu Olarak Darüleytam, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.176,177

3 BOA, Fon Kodu: A.} MKT.MHM., Dosya No: 302, Gömlek No: 67, Tarih: 1281N01

4 BOA, BEO, 4347/325988/14

5 BOA, BEO, 4347/325988/52- BOA, BEO, 4347/325988/4

6 BOA, BEO, 4347/325988/50

de olmuştur.⁷ Darüleytamların nicel olarak artış gösterdiği dönem, Osmanlı Devleti'nin özellikle son döneminde yaşanan Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı yılları olmuştur.

Özünde yetim ve kimsesizi himaye etmek olan bu kurumlar yukarıda da sözü edildiği üzere- 25 Kasım 1914 tarihinde kurularak savaş, göç ve saldırı gibi olaylardan dolayı öksüz ve yetim kalmış çocuklara barınma, eğitim ve meslek edinme imkânı tanımıştır. Ancak Osmanlı Devleti'nin özellikle son dönemlerinde açılan darüleytamların çoğunluğunun yabancılar ve azınlıklar tarafından açılan darüleytamlar olması, bir sorunu da beraberinde getirmiştir. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesi düşman devletlerinin Osmanlı Devleti'nde faaliyet gösteren kurumlarını kapatmalarına neden olmuştur. Bu durumda Maarif Nazırlığı da darüleytamların devamını sağlamak için çalışmalara başlamıştır. Darüleytamlarla ilgili idari teşkilatlanma oluşturulmuştur. Bu bağlamda darüleytamların idaresini bir genel müdürlük sağlamıştır. Darüleytamın ilk müdürü, İttihat ve Terakki'nin İstanbul Merkez Başkanı Kemal Bey; ilk Genel Müdürü İsmail Mahir Efendi olmuştur. Bu dönemde Osmanlı yönetimi 65 tane darüleytam açılmıştır.⁸

1914-1917 yılları arasında yetimlerin sayıları artış gösterince İstanbul'daki yabancılarla ait okul binalarına, yurtlara, manastırlara ve iş yerlerine el konularak darüleytamların hizmetine sunulmuştur. Darüleytamlarda meslek eğitimi için de İtilaf Devletleri vatandaşlarına ait iş yerleri darüleytamların eğitim atölyeleri olarak kullanılmıştır. Bu dönemde yetimler darüleytamlara ve yetim yurtlarına Müslüman ailelerin yanına yerleştirilmiştir. Fakat savaşın uzaması, yiyecek ve malzeme sıkıntısının başlaması, darüleytamların işleyişini aksatmıştır. Bu nedenle darüleytamlar 2 Nisan 1917 tarihinde devlet himayesine alınmıştır.⁹ Bu düzenleme faaliyetlerinde, taşra darüleytamlarındaki öğrencilerin durumuyla ilgili olarak ise; eğer öğrencinin kabul göreceği bir ailesi veya yakını varsa öncelik -bu bağlamda- çocuk aileye verilmiş devlet imkanından başka seçenek yoksa İstanbul darüleytamlarına nakli yapılmıştır.¹⁰

Bu süreçten önce darüleytamların, sürdürülebilirlikleri noktasında devlet darüleytamlarla ilgili birtakım düzenlemeler yapmış olsa da bu yeterli olmamıştır. Örneğin darüleytamlarda yaşanan ekonomik sorunlar karşısında devlet 1916 yılından itibaren Evladı Şüheda Vergisi uygulamaya konmuştur. Ayrıca devlet,

7 BOA, BEO, 4347/325988/56

8 Kılınç, Mustafa, (2016) Türkiye'de Mesleki Teknik Eğitim Tarihi (1886-1986), Pegem Akademi, Ankara, s.123-124, Kılınç, M. (2013). Türkiye'de Mesleki Teknik Eğitimin Tarihi Gelişimi (1908-1986), Ankara Üniversitesi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, s.138-140.

9 Kılınç, 2016, a. g. e. s.124

10 As, İzzettin (2020) Bir Sosyal Hizmet Kurumu Olarak Darüleytam, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.326.

her sene özel idare ve belediye bütçeleri yardımlarından ayrı, bir defaya mahsus olmak üzere Maliye Nezareti tarafından yüz elli bin lira para yardımı ve beş yüz bin dönüm arazi vermiştir. Bu uygulamalar da yetersiz olunca posta, telgraf, tütün ve içki vergilerine darüleytamlar için ek zamlar konulmuştur.¹¹

Bu süreçler yaşanırken bir de Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda mağlup kabul edilmesinden dolayı İstanbul'a geri gelen İtilaf Devletleri, darüleytama dönüştürülmüş olan binalarını geri almıştır. Bu durum karşısında mali yetersizlik nedeniyle de devlet darüleytamlara yeni bina da yapamadığından öksüz ve yetim çocukları, Osmanlı'nın boş saraylarına, köşklarine ve konaklarına yerleştirilerek soruna çözüm yolları üretilmiştir. Ancak bunlar yeterli olmayınca Osmanlı Hükümeti darüleytamları kapatma durumunda kalmıştır.¹²

Darüleytamlarda yaşanan gelişmeler bu şekilde cereyan ederken darüleytamların eğitim sisteminin süreci ise şu şekilde yürütülmüştür: Darüleytamlar Ana Sınıfları, İbtidai Sınıfları, Sanayi ve Ziraat Sınıfları, Sanayihaneler ve Ameliyathaneler ismiyle 4 eğitim şubesi olarak teşkilatlandırılmıştır.¹³ Darüleytamlar yaş grubu olarak üç farklı eğitim gruplarına ayrılmışlardır: Bunlardan yedi yaşın altındakiler kız darüleytamlarının ana sınıflarında, yaşları 7-13 arasındakilere ilkökul müfredatı uygulanırken, 13 yaş üstü çocuklara sanat dersleri ağırlıklı program tatbik edilmiştir. Bunlarla beraber yaşları on üç olmuş fakat ilkökul müfredatını tamamlamayanlar hem sanat hem ilkökul derslerini tamamlamışlardır. Ana sınıfları da 4 yaş altı ve 4-6 yaş grubu diye ikiye ayrılmıştır.¹⁴ Darüleytamların erkek şubesinde verilen eğitim, hazırlık sınıfıyla birlikte yedi sene olarak düzenlenmiştir. Hazırlık sınıfında; sayılar, mektep çevresinde bulunan eşya ve bitkilerin üzerinde eğitim verilir; yedi sene boyunca: yazı, elifba, kıraat, hesap, resim, coğrafya, hüsnühat, musiki vb. eğitim verilirdi. Bunlara ek olarak tiyatro ve piyano gibi sanatsal içerikli dersler de verilmiştir. Erkek şubelerinde, ilk sınıflarda basit aletlerle yapılan el ve tel işleri üzerine dersler verilirken ilerleyen senelerde yerini meslek atölyelerinde verilecek olan uygulamaya dayalı derslere bırakırdı. Kız şubelerinde ise dikiş, nakış, örgü, kanaviçe, boncuk işleri, tezgâh işleri, çamaşırcılık vb. dersler verilirdi.¹⁵ Bu eğitim uygulamalarının 1863 yılından itibaren darüleytam misyonunda açılan islahanelerde de uygulanmış olduğu görülmektedir.¹⁶

11 Kılınç, a.g.e. s.125.

12 Kılınç, a.g.e. s.125

13 AYTEKİN, Hakan, (2006) 1914-1924 Yılları Arasında Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Eğitimleri, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.77

14 Kılınç, 2019, a. g. m. s.217

15 YAMAN, Mehmet Şükrü, Son Dönem Osmanlı Toplumunda Kimsesiz Çocuklar 1850-1920, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.s.78,79

16 Kılınç, (2019) Darüleytamlarda Yürütülen Mesleki Teknik Eğitim Uygulamaları, a.g.m.s.211

Tablo 1. 1917 Yılı Darüleytamlarda Ana Sınıflarına Ait Zaman Çizelgesi¹⁷

Saat		Etkinlik
6. 30	7. 30	Kalkma ve Temizlik
7. 30	8. 30	Kahvaltı ve Teneffüs
8.30	9. 00	Meşguliyet
9. 00	9. 30	Teneffüs
9. 30	10. 00	Meşguliyet
10. 00	10. 30	Teneffüs
10. 30	11. 00	Meşguliyet
11. 00	14. 30	Yemek, Teneffüs, Uyku
14. 30	15. 00	Meşguliyet
15. 00	15. 30	Teneffüs
15. 30	16. 00	Meşguliyet
16. 00	17. 30	Beslenme Arası ve Gezinti
17. 30	18. 00	Temizlik
18. 00	18. 30	Meşguliyet
18. 30	19. 30	Yemek ve Teneffüs
19.30	6. 30	Uyku

17 Müezzinoğlu, Ersin, Birinci Dünya Savaşı Esnasında Yetim ve Yetim Çocukların Himayesi ve Eğitimi: Darüleytamlar, History Studies (International Journal of History) Volume 4/1 2012, s.412

Tablo 2. 1917 Yılı Darüleytamlarda 7-13 Yaş Arası Çocuklara Ait Vakit Çizelgesi¹⁸

Saat		Etkinlik
5. 30	7. 00	Kalkma, Abdest, Namaz, Kahvaltı, Temizlik
7. 00	8. 25	Mütalaa
8.25	8.40	Teneffüs
8.40	9.30	Birinci Ders
9.30	9.45	Teneffüs
9.45	10.25	İkinci Ders
10.25	10.40	Teneffüs
10.40	11.30	Üçüncü Ders
11.30	13.00	Yemek, Namaz, Teneffüs
13.00	13.40	Dördüncü Ders
13.40	14.05	Teneffüs
14.05	14.45	Beşinci Ders
14.45	15.00	Teneffüs
15.00	15.40	Altıncı Ders
15.40	17.00	Teneffüs, Beslenme, Namaz, Temizlik
17.00	17.50	Mütalaa
17.50	18.00	Teneffüs
18.00	18.50	Mütalaa
18.50	19.15	Namaz ve Teneffüs
19.15	20.00	Yemek ve Teneffüs ve Namaz
20.00	5.30	Uyku

18 Müezzinoğlu, a. g. m. s.412,413

Tablo 3. 1917 Yılı Darüleytamlarda 13 Üzeri Yaştaki Çocuklara Ait Zaman Çizelgesi¹⁹

Saat		Etkinlik
5. 30	7. 00	Kalkma, Abdest, Namaz, Kahvaltı, Temizlik
7. 00	7. 50	Birinci Ders
7. 50	8. 00	Ara
8. 00	8. 50	İkinci Ders
8. 50	9. 30	Ara, Sanata Hazırlık
9. 30	11. 30	Sanat veya Ziraat
11. 30	13. 00	Yemek, Namaz, Teneffüs
13. 00	15. 30	Sanat veya Ziraat
15. 30	17. 00	Ara, Beslenme, Namaz, Temizlik
17. 00	17. 50	Üçüncü Ders
17. 50	18. 00	Teneffüs
18. 00	18. 50	Dördüncü Ders
18. 50	19. 15	Ara ve Namaz
19. 15	20. 15	Mütalaa
20. 15	21. 00	Yemek, Namaz, Teneffüs
21. 00	5. 30	Uyku

19 Müezzinoğlu, a.g.m., s. 413

Tablo 4. 1917 Yılı Darüleytamlarda 13 Yaş Üzeri Çocuklara Ait Dersler²⁰

Dersin Adı	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl
Elifba ve Kıraat	9					
Eczayı Şerife, Kıraat ve Ezber ve İmla		8				
Kıraat ve Ezber, İmla ve Sarf, Nahv ve Tahrir			4	3	3	3
Kurân-ı Kerim			1	1	1	1
Malumat-1 Diniye	1	2	2	2	2	2
Musahebat-1 Ahlakiye	1	1	1	1		
Yazı			1	1	1	1
Tarih			1	1	1	1
Coğrafya			1	1	1	1
Hesap	2	2	2	2	2	2
Hendese			1	1	1	1
Eşya Dersleri	1	1	1	1	2	2
Resim	1	1	1	1	1	1
Sanayi ve Ziraata Ait Dersler	5	5	5	6	6	6
El işleri	2	2	1	1	1	1
Musiki	1	1	1	1	1	1
Bedenin Dersi	1	1	1	1	1	1
Toplam	24	24	24	24	24	24

20 Müezzinoğlu, a.g.m., s. 413-414., Kılınç, (2019) Darüleytamlarda Yürütülen Mesleki Teknik Eğitim Uygulamaları, a.g.m.s.221